

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for slåttemark og naturbeitemark på Mesøy, Meløy kommune, Nordland fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 5 | NR. 150 | 2019

Per Vesterbukt

Divisjon for matproduksjon og samfunn/Kulturlandskap og biomangfold

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for slåttemark og naturbeitemark på Mesøy, Meløy kommune, Nordland fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Per Vesterbukt

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
05.12.2019	5/150/2019	Åpen	11218	19/01329
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02450-7	2464-1162	29	3	

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Nordland

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Ingvild Gabrielsen

STIKKORD/KEYWORDS:

Slåttemark, naturbeitemark, handlingsplan, skjøtselsplan, utvalgt naturtype, vegetasjon

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Rapporten er en revidering av skjøtselsplan for slåttemark på Mesøy 2018. Naturbeitemark er nå inkludert i planen og utgjør sammen med slåttemarka en felles plan for lokaliteten. Slåttemark med verdi B som følge av arealstørrelse, tilstand og artsmangfold. Naturbeitemark med fin hevd og artsmangfold, utløser verdi A grunnet størrelse. Mesøy har i tillegg en kulturlandskapsverdi i form av et tradisjonelt drevet gårdslandskap med slåttemark, naturbeitemarker og utmarksbeite. Det er avgjørende med en videreføring av tradisjonell ekstensiv skjøtsel for å kunne opprettholde verdien på slåttemarka.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nordland

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Meløy

STED/LOKALITET:

Mesøy

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

AVD.LEDER

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Per Vesterbukt

AVDELINGSINGENIØR

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Mesøy i Meløy kommune er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av de rødlistede naturtypene slåttemark og naturbeitemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Nord-Norge. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte¹ om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge utarbeidet av Bolette Bele, Ann Norderhaug, Torbjørn Alm og Vibekke Vange NIBIO.

NIBIO takker bruker Merete Larsen og Fylkesmannen i Nordland for verdifull informasjon til prosjektet.

Trondheim, 15.11.2019

Per Vesterbukt

¹ For sesongen 2018 finnes dette som utkast

Innhold

1 Slåttemark i Nord-Norge	5
2 Naturbeitemark	8
3 Skjøtselsplan for Mesøy.....	10
3.1 Innledning.....	10
3.2 Hensyn og prioriteringer	12
3.3 Tradisjonell og nåværende drift	12
3.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	17
3.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	17
3.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	18
3.7 Mål for verdifull slåttemark og naturbeitemark.....	18
3.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	19
3.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	20
3.9.1 Slått	20
3.9.2 Beite	21
3.9.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak	22
3.10 Oppfølging av skjøtselsplanen	22
3.11 Bilder	23
Vedlegg.....	30
Artsliste	30
Tiltakslogg, grunneiers notater	32
Overvåkning, log.....	34

1 Slåttemark i Nord-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla med tilført husdyr- og kunstgjødsl. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye blant annet avhengig av klimaet. Variasjonen i slåttemarksfloraen er stor fra nord til sør og fra kyst til innland i Nord-Norge. Forskjeller i fuktighetsforhold og kalkinnhold i marka påvirker også artssammensetningen sterkt.

Vanlige plantearter i tørre-friske enger er gras og halvgras som engkvein, rødsvingel, gulaks, bakkefrytle, bleikstarr og urter som for eksempel blåklokke, ryllik, følblom, småengkall, hvitmaure, fuglevikke, engsyre, harerug, engsoleie, marikåpe-arter, i høyereliggende områder også snøsøte. I Nordland og Troms er også rødknapp og prestekrage vanlige innslag i tørre slåttemarker, mens silkenellik kan komme inn i Øst-Finnmark.

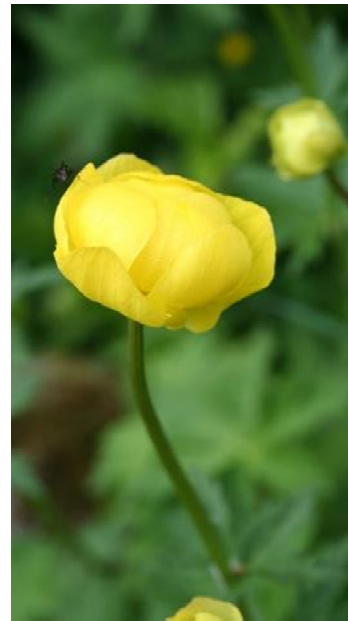

Slåttemark på Svebakken i Hemnes kommune i Nordland som representerer en tørr-frisk engutforming. Bildet t.h. viser småengkall som gjerne vokser i slike enger.

Foto t.v. Annette Bär og t.h. Ellen Svalheim.

I litt kalkholdige områder kan man finne gras som dunhavre, og i de sørlige delene av Nord-Norge også hjertegras. Ellers på kalk vokser urter som gjeldkarve, fjellflokk, vill-løk, vill-lin, fjellfrøstjerne, gulmaure, (fjell)bakkestjerne, ulike marinøkler og orkideer. Noen av disse står på den norske rødlisten (og er truet) (www.artsdatbanken.no).

I litt fuktigere eng finnes arter som sølvbunke, jåblom, ballblom, skogstorkenebb, rød jonsokblom, marikåper, sibirgrasløk og hvitbladtistel. I fuktigere enger i Finnmark kan man finne østlige arter, foruten silkenellik som nevnt over også finnmarksfrøstjerne, storveronika og russekjeks.

Slåttemark på Kvann dalen i Rana kommune i Nordland. Bilde t.h. viser ballblom som er et vanlig innslag i litt fuktigere eng ved siden av arter som sølvbunke, jåblom, og skogstorkenebb.

Foto t.v. Annette Bär, t.h. Ellen Svalheim.

Slåttemark med silkenellik i Anopset i Porsanger kommune i Finnmark. Bilde t.h. viser nærbilde av silkenellik som er en østlig art og stedvis vokser i slåttemarkene i Finnmark.

Begge foto Ingrid Golten.

Hvis slåtteenger blir liggende brakk, blir engene gjerne dominert av noen få, høyvokste arter. Hundekjeks, skogstorkenebb, marikåper og mjødurter er typisk, men også tromsøpalme kan komme inn. I innlandet er store felt av geitrams vanlig der drifta har opphørt, før busker og trær overtar i en senere fase av gjengroingen.

Mange gamle slåttemarkar brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarkar har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarkar holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele, Norderhaug, Alm & Vange 2014). Mye av denne teksten om slåttemark i Nord-Norge er hentet fra den.

2 Naturbeitemark

(Faktaark naturbeitemark; midlertidig utgave 2014, Miljødirektoratet):

Naturbeitemark er en artsrik naturtype med høy andel habitatspesialister. Naturtypen er vidt utbredt, men artsrik, ugjødset beitemark i god hevd går tilbake som følge av endringer i landbruket. Gjengroing etter opphør av bruk eller intensivt drift med gjødsling og pløying har redusert arealet. Typen er også utsatt for nedbygging. På bakgrunn av dette er kulturmarkseng som helhet vurdert som sårbar (VU) i Norsk rødliste for naturtyper 2011. Naturbeitemark har høy andel rødlistearter i ulike organismegrupper, særlig karplanter, beitemarksopp og insekter, og de viktigste arealene kan ha høye konsentrasjoner av rødlistearter (hotspot for rødlistearter). Mange arter har hovedtyngden av sine forekomster innenfor denne naturtypen.

Utbredelse

Naturbeitemark er vidt utbredt over hele Norge fra kysten til innland og i alle biogeografiske soner, fra boreonemoral til lavalpin sone (BN-LA) og fra sterkt oseanisk til svakt kontinental seksjon (O3-C1). I dag er typen vanligst i regioner med mye husdyrhold, for eksempel øvre dalstrøk på Østlandet, på Vestlandet, i Trøndelag og på søndre del av Nordlandskysten.

Naturfaglig beskrivelse

Naturbeitemark er lysåpen grasmark med langvarig hevd i form av husdyrbeite, både sau, geit, storfe og hest. Utseendemessig karakteriseres typen av lavvokst vegetasjon dominert av urter og gras. Trær og busker forekommer spredt, til forskjell fra slåttemark der disse mangler. Marka er gjerne mer ujevn enn i Slåttemark. Steiner, grunnlendte partier og bergknauser er også nokså vanlig. Typisk for beitemark er dominans av beite- og tråkkresistente gras og arter som ikke spises fordi de er giftige, tornete, smaker vondt eller inneholder mye silikat. Naturbeitemark har få nitrofile arter, men spredt kan noe næringskrevende og tråkktolerante arter forekomme. Karakteristisk er også forekomst beitemarksopp om høsten.

Det er stor variasjon i artssammensetningen og miljøforhold i naturbeitemark. Et fellestrekk er at variasjonen både skyldes økokliner som også er viktige på naturmark, og langvarig hevd. Naturbeitemark er semi-naturlig enger, oftest oppstått fra skogsmark som gjennom lang tid med ekstensivt beite har utviklet egenskaper som skiller den fra det natursystemet den ble utviklet fra, uten at markstruktur, hydrologi eller andre basale egenskaper har blitt vesentlig endret. Beitetrykk, husdyrslag og tidspunktet for beite er også faktorer av betydning. Tidspunkt på året og varighet av beitet er også faktorer som påvirker vegetasjonen. Det er viktig med avpasset antall beitedyr, da overbeite reduserer artsmangfoldet og for lite beite gir gjengroing. Til forskjell fra kulturbeite er naturbeitemark ikke pløyd og tilsådd, og ikke eller i bare liten grad gjødset.

Kalkinnhold og jordfuktighet er viktige årsaker til variasjonen i artssammensetningen. Hele variasjonsbredden langs økoklinen kalkinnhold er representert og det er også stor variasjon i vannmetning fra veldrenert mark, via fuktmark til våte enger. Karplantemangfoldet er størst i naturbeitemark på kalkrik grunn i lavlandet, der særlig kalktørrenger har et høyt artsmangfold. Det samme gjelder tørrbakker i dalstrøk på Østlandet. Viktige naturbeitemarker for sopp ser ut til å følge et litt annet mønster, da artsrike beiter med høy forekomst av rødlistede sopparter kan forekomme både på kalkrik og kalkfattig grunn, og gjerne i friskere enger. Lang beitehistorie antas å være gunstig. Det er stor regional variasjon fra kyst til innland, fra lavland til fjell og fra sør til nord.

Naturbeitemark er en meget artsrik naturtype karakterisert av mange rødlistede arter av insekter, karplanter og sopp (Bratli et al. 2011, Sverdrup-Thygeson et al. 2011). Av særlig betydning er naturtypen for beitemarksopp og blant disse er 94 arter rødlistet, først og fremst vokssopp, rødsporer,

jordtunger og køllesopp. Også for en lang rekke karplanter og insekter er naturtypen viktig. Rundt 85 rødlistede karplanter er knyttet til typen. De mest sjeldne finnes bare på et fåtall steder, mens andre er mer vidt utbredt, men har gått tilbake i lavlandet. Et særpreg i tørr, varm og sandig beitemark er forekomst av møkkbiller, en artsgruppe som har gått sterkt tilbake i seinere tid. En rekke insekter og andre invertebrater er også knyttet til typen, hvorav flere er rødlistede.

Naturbeitemark inngår i forskjellige landskapstyper, fra vidstrakte seterlandskap, småskala kystlandskap, åpne jordbrukslandsskap og småskala kulturlandskap i dalstrøk- og skogstrøk. Ofte forekommer typen som små restarealer og kanter i intensivt drevet jordbrukslandskap. Ved kysten veksler beitemark ofte med andre åpne naturtyper i finskala mosaikkartet mønster. I dalstrøk finner en gjerne artsrik beitemark i kanter mellom fulldyrka mark og hagemark eller skog. Kantsonene har ofte vært uten hevd over lengre tid, men skal kartlegges som beitemarkskant så lenge de fortsatt har preg av semi-naturlig eng. Naturbeitemark har ofte innslag av bergknauser og små tresatte partier.

Påvirkning, bruk

Positive påvirkninger i naturbeitemark er først og fremst beitebruk som opprettholder artsmangfoldet og rydding av buskas og trær. Ulike husdyrslag beiter på ulikt vis. Sau beiter for eksempel mer selektivt enn storfe. Sambeite er derfor som regel positivt. Beite er en nødvendig forutsetning for at naturtypens verdier skal opprettholdes. Beite tilpasset naturgrunnet er viktig. For lite beitetrykk medfører gjengroing, mens for sterkt beite medfører slitasje og tråkkskader.

De viktigste negative påvirkningsfaktorene i naturbeitemark er gjengroing og intensivt bruk. Tidligere var husdyrhold vanlig over hele landet og typen har gått sterkt tilbake som følge av opphør av beite med påfølgende gjengroing. I sentrale jordbruksstrøk er omlegging til mer intensiv drift med gjødsling, sprøyting og oppdyrking til kornproduksjon og kunsteng typisk. I tillegg er typen utsatt for nedbygging. Tilplanting av gamle beitemarker er også et problem, ved at det (raskt og over større arealer) reduserer forekomsten av naturtypen. Det samme er spredning og etablering av fremmede arter og andre problemarter, ved at disse fortrenger de typiske beitemarksartene, og over tid bidrar til å ødelegge forekomsten av naturtypen. Tilførsel av nitrogen både fra langtransportert luftforurensing og fra lokale kilder fører særlig i sørlige deler av landet til eutrofiering.

Råd om skjøtsel og hensyn

Skjøtsel skal opprettholdes, eller igangsettes i lokaliteter som kan restaureres og der det er dokumentert høye naturverdier. Det bør gjøres en vurdering av hvordan lokaliteten opprinnelig har vært skjøttet. For lokaliteter som opplagt og relativt nylig har vært Naturbeitemark, og der det vurderes som mulig å tilbakeføre lokaliteten til Naturbeitemark skal dette anmerkes. I de fleste tilfeller er beiter regime tilpasset den enkelte lokalitet. Det bør utarbeides planer for skjøtsel i viktige lokaliteter der grunneier/driver involveres. Typiske tiltak vil være å tilpasse dyreantall, husdyrslag og tidspunkt for beite avhengig av vegetasjonen på stedet. Både husdyrslag, antall dyr og beitetidspunkt er viktig å vurdere i beitemark. For eksempel kan det være aktuelt å holde sau unna lokaliteter med sjeldne orkideer som svartkurler, og det kan være aktuelt å avgrense beiteperioden til vår-forsommer eller høst. Gjødsling må unngås og manuell rydding av unngskog og kratt foretas etter behov, og slik at marka holdes åpen. Rydding bør foretas gradvis, da for rask åpning av marka både kan medføre erosjon i bratt terreng og åpne opp for uønskede arter. Tilleggsforing bør unngås, da dette både medfører tråkkskader, oppgjødsling og innførsel av uønskede arter. Saltstein må unngås. Fremmede arter bør fjernes, og slitasje og andre negative påvirkninger bør begrenses i sårbare lokaliteter. For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på MDs hjemmesider: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/publikasjoner-fra-dirnat/annet/skjotselsboka/>

3 Skjøtselsplan for Mesøy

GRUNNEIER: Merete Larsen		ANSVAR SKJØTSEL: Merete Larsen	LOKALITETSVERDI I NATURBASE ² : B
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 05.10.18		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 09.07.18	
DATO REVIDERING:		DATO BEFARING (REVIDERING): 26.07.19	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Befaring 9 juli 2018 og 26 juli 2019			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Per Vesterbukt			FIRMA: NIBIO
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: Per Vesterbukt			
UTM SONE LOKALITET(ER): 33 W	NORD: 7416349	ØST: 440286	GNR./BNR.: 83/1, 83/6, 83/2, 83/3
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: 61,2 daa.		DEL AV VERNEOMRÅDE: Nei	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Ja, slåttemark
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING): 69,2 daa		HVILKET VERN:	

3.1 Innledning

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO v/Per Vesterbukt på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland. Slåttemark er vurdert til å være en kritisk truet naturtype (CN) i Norge ut fra reduksjon i både areal og tilstand, mens naturbeitemark har status som sårbar (VU) (Artsdatabanken (2018). Området ble befart 9.7.2018 og 26.7.2019 av Per Vesterbukt sammen med bruker. Kartlegging 2018 omfattet slåttemark, mens befaring revidering 2019 inkluderte naturbeitemark. Revidert skjøtselsplan for 2019 inneholder således skjøtselsanbefalinger for både slåttemark og naturbeitemark. Lokaliteten er ikke tidligere kartlagt.

Rødlista i Norge er utarbeidet etter Den Internasjonale naturvernunionen (IUCN) sine retningslinjer. Rødlista 2015 er den tredje som er produsert i regi av Artsdatabanken; den første ble publisert i 2006 og revidert i 2010 og i 2015. Artene på Rødlista er rangert i ulike kategorier. Hver kategori sier noe om hvor høy risiko artene har for å dø ut, hvis de rådende forhold vedvarer. Rødlista inkluderer alle arter og underarter/varieteter som er vurdert til en av kategoriene regionalt utdødd RE, kritisk truet CR, sterkt truet EN, sårbar VU, nær truet NT og datamangel DD. Disse artene betegnes som rødlistearter. Artene i kategoriene kritisk truet CR, sterkt truet EN og sårbar VU benevnes som true arter (Henriksen & Hilmo 2015).

Norsk svarteliste er en vurdering av økologisk risiko og innebærer en analyse av en arts reelle og potensielle negative effekter på stedegent naturmangfold. Norsk svarteliste 2009 (Gederaas mfl. 2009)

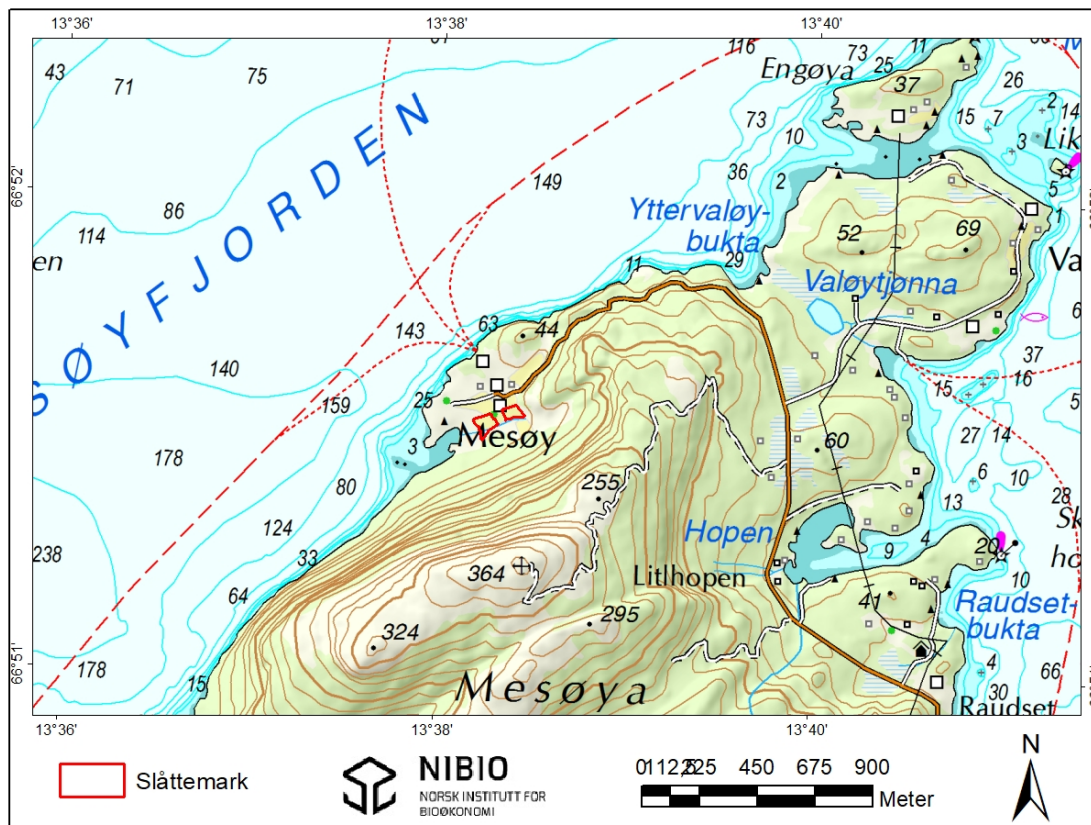
² Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2009), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014).

var den første offisielle oversikten over økologiske risikovurderinger av fremmede arter. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012* avløser Norsk svarteliste 2009 (Gederaas *et al.* 2012).

Mesøy gård ligger nordvest på Mesøya, 3 km sørvest for tettstedet Ørnes i Meløy kommune. Mesøy er en gammel gård, den eldste og viktigste på øya, og var fra gammelt av krongods. Her er gjort en rekke funn fra både yngre steinalder og vikingetiden. Eldste skriftlige nedtegnelse er fra 1522. Siden først på 1700-tallet har Mesøy vært delt i tre bruk, men kun ett bruk har aktiv drift i dag. Selve slåttemarka har slak vestvendt helling ned mot sjøen, 1-15 moh., med jordsmonn bestående av marine avleiringer (leire, skjellsand), samt skjellsand nederst mot strandsonen. Enga avgrenses i nord og øst av naturbeitemark, ellers mot plen, bygninger, brakklagt eng og strandsoner/tangvoll ned mot sjøen. Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis, som regel rødlig, dels sliret. Naturbeitemarka strekker seg høyere oppover i terrenget ovenfor slåttemarka, med bratt sørvest-vendt helling ovenfor gårdstunet, mens teigene i nord og lengst sør har flatere partier med generelt slak helling.

Figur 1. Topografisk oversikt for lokaliteten Mesøy (merket rødt).

Figur 2. Lokaliteten Mesøy med kartlagt slåttemark (inntegnet rødt).

3.2 Hensyn og prioriteringer

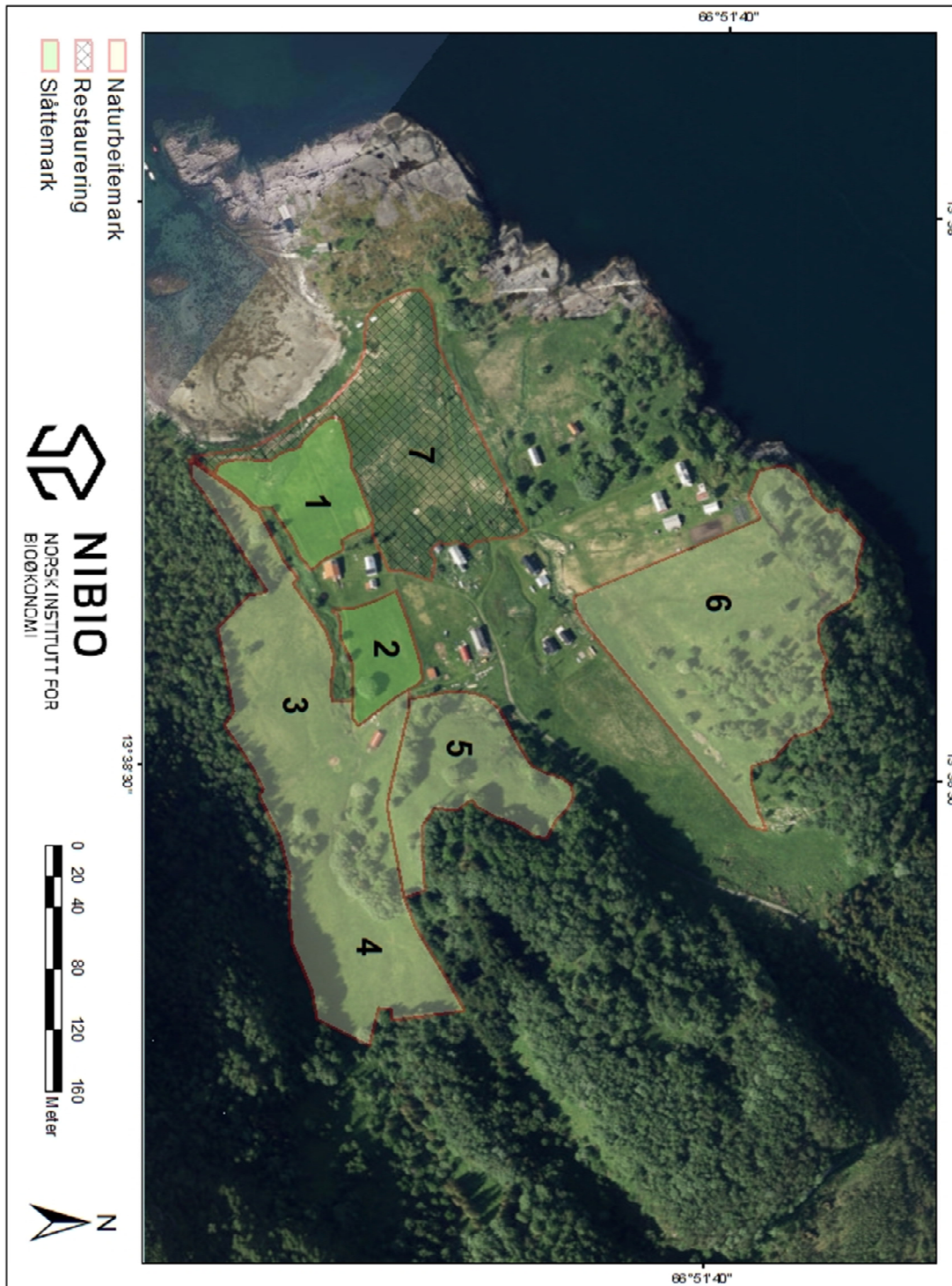
Bruker har de første årene siden oppstarten anvendt tohjuls slåmaskin og ljå, før det ble kjøpt inn lett kompakttraktor som er brukt under slåtten siden 2012. Det er ønskelig at lette redskaper som ljå/tohjuls-slåmaskin i størst mulig grad tas i bruk på enga. Bruker har ikke egen tohjuls slåmaskin, og det ble lånt en gammel tohjuling under årets slått grunnet reparasjoner på traktor, men også denne havarerte og skapte kapasitetsproblemer for gjennomføring av slåtten. Bruker har derfor et særskilt behov for investering i ny tohjuling for skjøtsel av slåttemarkene.

3.3 Tradisjonell og nåværende drift

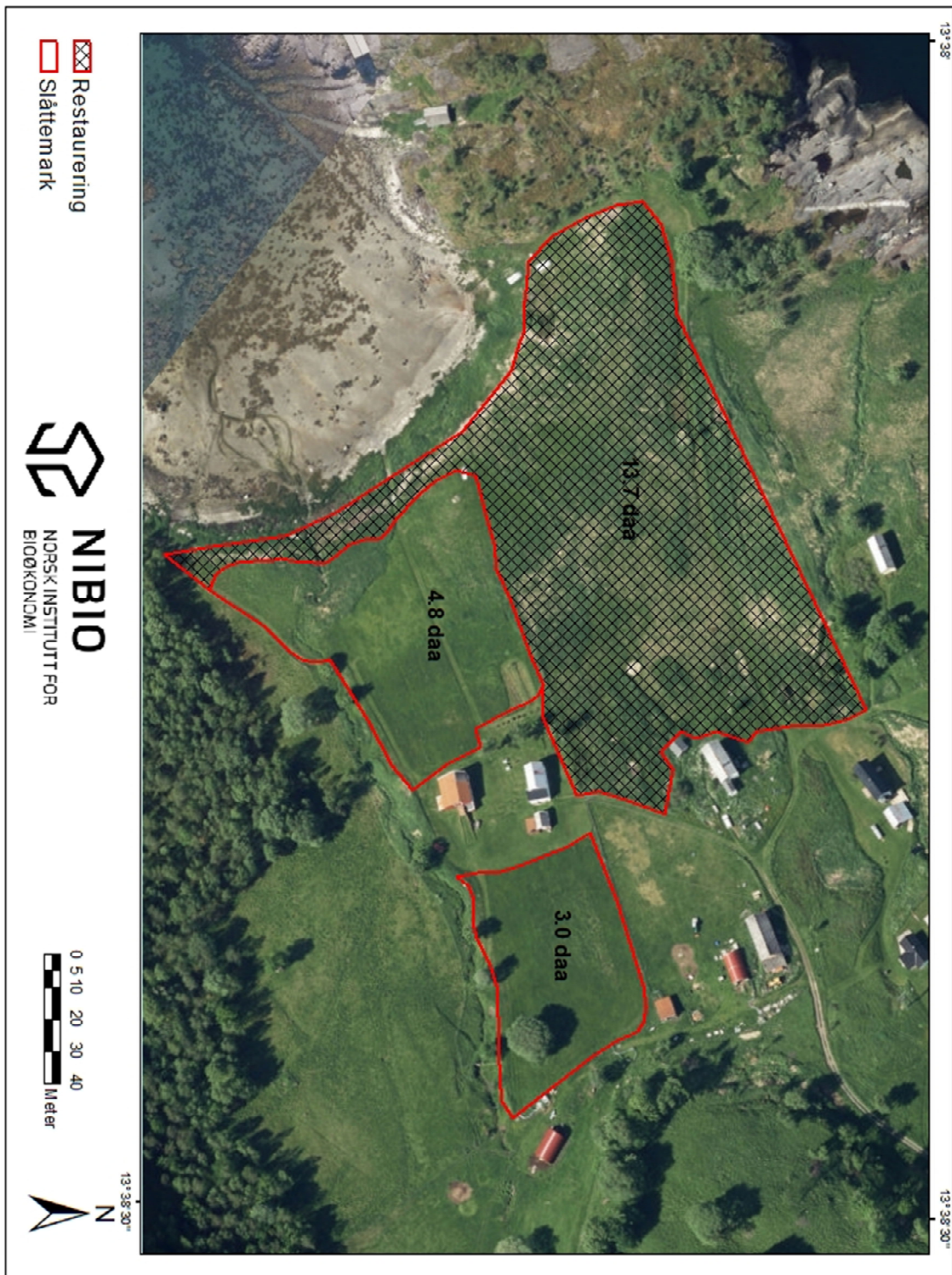
Gammel slåttemark (nr. 1, 2, fig. 3) (gnr/bnr 83/6) som bruker leier av grunneier. Tidligere drift i nyere tid omfattet bruk av hest under slåtten og hesjing rundt midten av juli, fra 1970-tallet tohjulsstraktor. Noe høstbeite med storfe, hest og sau (usikkert eksakt hvilke dyr som beitet enga etter slått). Usikkert hvorvidt det ble anvendt kunstgjødsel, ukjent når siste pløying fant sted, men går langt tilbake i tid. Driftsopphør rundt 1975. Enga ble så slått med tohjuling noen år av bruker på 83/7, før grunneier opprettholdt slåtten fram til 2009 med hensikt å hindre gjengroing, der graset ble liggende på bakken. Dagens bruker gjenopptok driften på Mesøy i 2009 med sauehold, og har i dag 25-30 voksne dyr med spælsau. Bruker har siden 2009 slått årlig én gang i månedsskifte juli/august med slåmaskin (fra 2012 også med kompakttraktor). Graset hesjes (gjennom dugnadshjelp), og brukes som vinterfôr til sauene. Er ikke brukt kunstgjødsel. Enga fremviser i dag forholdsvis fin slåttemarksstruktur med god hevd. Sporadisk beite fra elg forekommer. Flekkvis tett mosedecke forekommer med engkransmose.

Naturbeitemarka (nr. 3, 4, 5, 6, fig. 3) ikke gjødslet i nyere tid, neppe under tidligere drift heller. Bruker roterer sauene på de ulike beiteeigene gjennom vekstsesongen, slik at det gjennomføres vårbeite, sommerbeite og høstbeite på ulike areal til ulike tider. Dette hindrer også overbeite og for høyt beitetrykk på beitemarka. Sauene har også tilgang på utmarka rundt Mesøy gård.

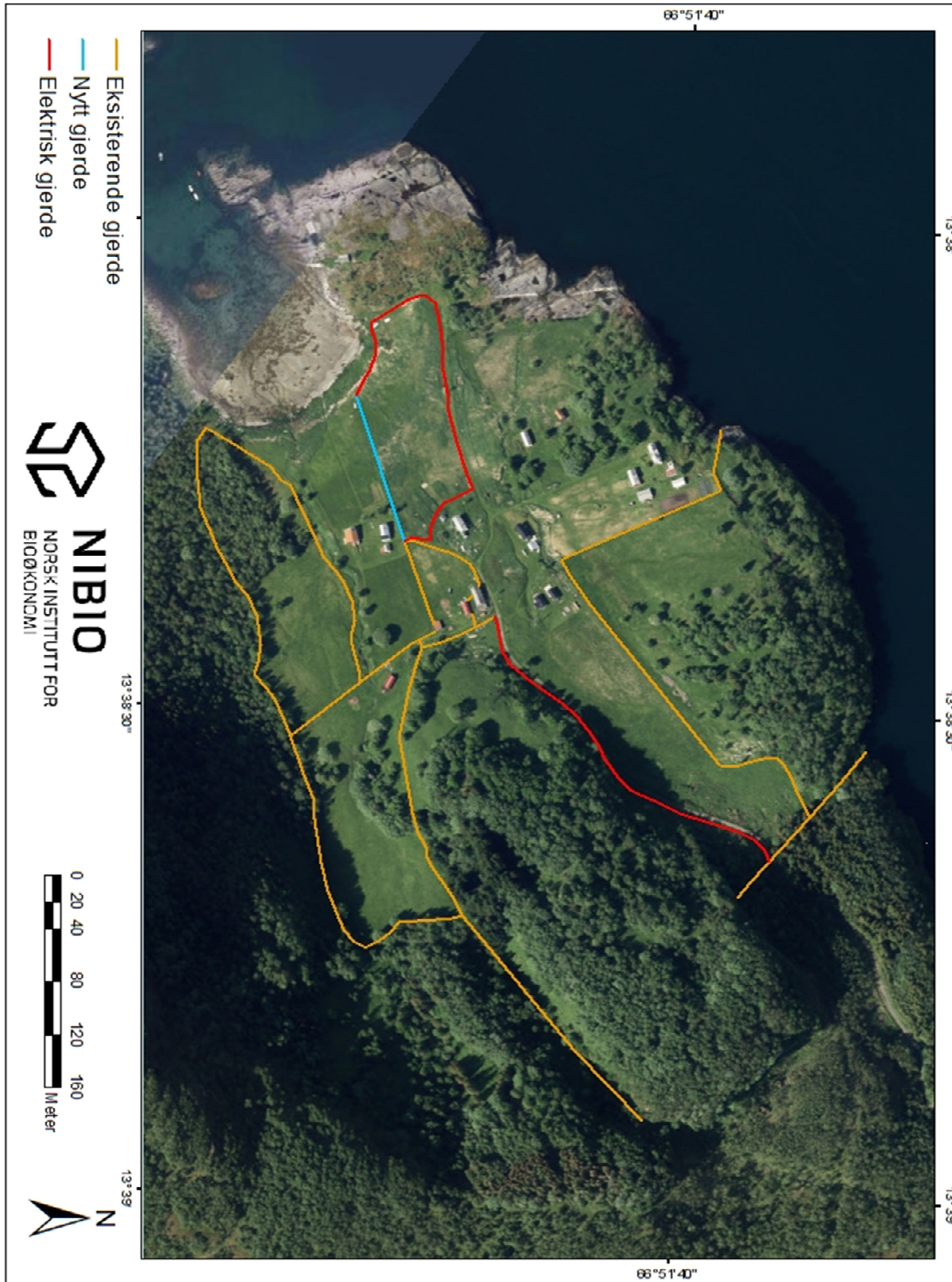
Restaureringsareal (nr. 7, fig. 3) ligger på brukers eiendom (gnr/bnr 83/1). Dette arealet har i generelle trekk samme driftshistorikk som slåttemarka, men brakklegging siden 1970-tallet har medført omfattende gjengroing av strandrør, samt noe innslag med høgstaudearter (hundekjeks, stornesle, mjødur). Bruker har slått marka enkelte år siden 2011 som et restaureringstiltak, og utbredelsen til arten er nok noe redusert i øvre del, men fremdeles er forekomsten så dominerende at vegetasjons-struktur tilknyttet slåttemark er fraværende her. Enga registreres derfor ikke som slåttemark. Arbeidet er svært ressurskrevende og har derav ikke hatt årlig prioritet. Strandrør trives best på jord med god tilgang på fuktighet, og særlig nedre deler av arealet kan nok tidligere ha utgjort fukteng. Arten formerer seg med frø og krypende jordstengler, og danner ofte tette, høyvokste bestander som også produserer et tett strølag i bunnen hvor få andre planter trives.

Figur 3. Oversikt over viktige naturtyper på Mesøy (ortofoto) og navn på de ulike skifter. 1. Nerjordet, 2. Øverjordet, 3. Bakjordet, 4. Vollan, 5. Nerskogan, 6. Stånghågen, 7. Jordet. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 4. Detaljbilde, avgrensning slåttemarkene Nerjordet (4.8 daa) og Øverjordet (3.0 daa) (innteget rødt), og restaureringsareal (skravert). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 5. Oversikt opprettelse og vedlikehold av gjerder på Mesøy. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

3.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Slått

Bruker har anvendt kompaktraktor og slåmaskin ved slått, men har behov for investering i egen tohjulsslåmaskin for bruk på vanskelig/bløtt terreng. Dette vil minske jordpakking og kjøreskader på fuktmark. Bruker ønsker fortsatt slått med traktor på egnet areal grunnet kapasitetsutfordringer for gjennomføring av slått i sin helhet. Forøvrig havarete traktoren under slått sist sommer, noe som ga store problemer med å få gjennomført slått i fravær av en tohjulsslåmaskin. Det er også planer om å gjeninnføre slått på deler av beitemarka som tidligere ble høstet. Dette arealet er ikke tilgjengelig med kompaktraktor, noe som også gir et behov for tohjuling.

Hesjing er ressurskrevende, og bruker har pleid å gjennomføre denne ved hjelp av hytteiere og frivillige. Bemanning sammen med værforhold er nok den største utfordringen for å få gjennomført hesjing og fjerning av høyet.

Ellers har slåttemarka ifølge bruker fått forbedret tilstand siden gjenoppstarten i 2009, bl.a. med redusert utbredelse med nitrofile høgstauder/gjengroingsarter (eks. hundekjeks, stornesle) og økt utbredelse med urter og gras (bl.a. engkvein, gulaks og rødsvingel). Det er også røsket opp og fjernet mye høymole de første årene etter 2009.

Beite

Omkringliggende naturbeitemarker beites i dag med sau under ulike tidspunkt gjennom vår, sommer og høst. I tillegg til brukers eiendom beites også leieareal på gnr/bnr 83/6, 83/2 og 83/3. Beiteengene har gjennomgått omfattende restaurering fra bruker siden oppstarten i 2009, en restaurering som fortsatt pågår i dag. Store partier av beitemarkene var før oppstarten preget av brakklegging og dominert av høgstauder, bl.a. bringebær, mødurt, stornesle og hundekjeks. I dag er disse høgstaudene nærmest fraværende i beitemarka. Selve slåttemarka (Gnr/bnr 83/6) er inngjerdet og beites ikke da grunneier er negativ til dette.

Rydding/restaurering

Som nevnt ovenfor er her fjernet mye høymole første årene, og enga har ifølge bruker hatt positiv utvikling siden oppstarten 2009, da forekomster med høgstauder som hundekjeks, stornesle, mjødurt, høymole og bringebær er redusert. Samtidig har utbredelsen med arter knyttet til slåttemarks-struktur økt under disse årene, bl.a. engkvein, gulaks, fuglevikke, rødsvingel, engfrytle, harerug, blåklokke, prestekrage, hvitmaure og rødknapp. Dette har i sin tur også bidratt med forbedring av enga som fôrressurs til husdyrene. Slåttemarka bar nok fram til 2009 noe preg av at slåtteavfall ikke ble fjernet, noe som gir både skygge- og gjødslings-effekt i enga, som i sin tur fører til dårligere spiringsforhold, lavere artsrikdom og favorisering av nitrofile høgstauder.

Ellers er her ingen kantskog/gjengroingsskog som nødvendigvis gjør rydding. Slåttemarkene og restaureringsarealet ligger åpent til ned mot sjøen og naturbeitemarkene og har god solinnstråling med fravær av artsfattige skyggesoner.

3.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Middels artsrik slåttemark. Flekkvis tendenser til preg av gammeleng med høy produktivitet på frisk/fuktig næringsrik jord og nitrofile arter (eks. hundekjeks, engsyre, engsoleie, stornesle, strandrør, mjødurt og sølvbunke), gjelder særlig der enga flater ut nederst ned mot sjøen og mottar gjødselsig fra høyereliggende deler. Enga har dog totalt sett overvekt av vegetasjonstype knyttet opp

mot slåttemarks-struktur. Høyde feltsjikt 30-60 cm, flekkvis åpent, glissent på forholdsvis næringsfattig mark, særlig for øvre deler. Noe elgtråkk, elg ble da også observert i tilgrensende naturbeitemark under befaring.

Teigen nedenfor tunet med mengdearter som; engkvein, gulaks, engsoleie, engsyre, ryllik, fuglevikke, rødsvingel og marikåpe sp. Også flekkvis rik utbredelse med bl.a. grasstjerneblom, følblom, engfrytle, harerug, engrapp, hvitkløver og hundekjeks. Slåtestarr, hanekam og skogmarihånd kommer inn på mer frisk/fuktig eng nederst. Dunhavre også tilstede nederst i sørøst. Øvre del ovenfor tunet generelt mer glissent, åpent feltsjikt dominert av bl.a. engkvein, gulaks, engsyre, engsoleie, ryllik og rødsvingel. Andre mengdearter i større og mindre grad; følblom, hundekjeks, engrapp, hvitkløver, grasstjerneblom, marikåpe sp. og fuglevikke. Andre registrerte naturengarter som kan nevnes er bl.a. blåklukke, prestekrage, hvitmaure, gulflatbelg, rødknapp, hvitbladtistel, rødkløver, enghumbleblom og rød jonsokblom. Det ble ikke påvist rødlistearter. Ei heller fremmede arter, men strandrør fremstår som problemart på restaureringsarealet, med tett og kompakt utbredelse som vanskeliggjør etablering for andre arter. Det ble ikke tatt befaring senhøstes med tanke på sopp- og lavararter.

Naturbeitemark: Middels artsrik beitemark, flatere og lavereliggende partier med mer næringsrikt jordsmonn som mottar gjødsel-/næringsstoffer fra høyereliggende områder. Bakjordet og Vollan med mengdearter som engkvein, gulaks, engrapp, hvitkløver, sølvbunke (nederst), engsyre, engsoleie (nederst), marikåpe og ryllik. Andre påviste arter bl.a. hvitbladtistel, grasstjerneblom, mjøduert, skogstorkenebb, rødkløver, gulaks, rødsvingel og engkvein. Beitebakkene på Nerløktuva med større artsrikhet, der bl.a. gulaks, rødsvingel, blåklukke, grasstjerneblom, tepperot, ryllik, hvitkløver og harerug får større utbredelse. Her ble også registrert bl.a. gulflatbelg, marinøkkel, prestekrage, hvitmaure, fuglevikke, enghumbleblom, dunhavre, krattmjølke og bleikstarr. Stånghågen i nord med dominans av sølvbunke, engrapp, engsyre, engkvein, rødsvingel, gulaks, blåklukke, tveskjeggveronika, hvitbladtistel og skogstorkenebb. Her er også orkideene flekkmarihånd og skogmarihånd utbredt i enga. Andre arter er f.eks. gulflatbelg, fuglevikke, hvitkløver, ryllik, bleikstarr, harerug, rødkløver, bråtestarr, hvitmaure, tiriltunge, engfiol, dunhavre, prestekrage, smalkjempe og marikåpe sp.

3.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf. skjøtselsplanen som nå revideres?			
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

3.7 Mål for verdifull slåttemark og naturbeitemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):
Slåttemarka er middels artsrik med forholdsvis god tilstand og hevd, verdi B. Målet er å opprettholde og øke artsmangfoldet for lokaliteten gjennom fortsatt tradisjonell skjøtsel med årlig og sen slått.
Naturbeitemark middels artsrik med god hevd, stort areal, verdi A. Bør være en målsetting å opprettholde verdien, samt opprettholde og øke artsmangfoldet og arealet som beiteressurs.
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Traktorslåttten bør ideelt sett erstattes med tøhjulsslåmaskin, evt. ljà, men hvis bruker føler det er nødvendig relatert til kapasitetsproblemer, kan kompakttraktor anvendes på tørrere mark ettersom den er liten og lett, og således mer skånsom med tanke på jordpakking.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Eventuelle spesifikke tilstandsmål for rødlistearter/problemarter.

Redusere forekomster med nitrofile høgstauder, eks. hundekjeks, stornesle, bringebær, mjøduert.

3.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
<p>Bør innføres årlig slått på inntegnet restaureringsareal med tanke på å redusere utbredelsen med strandrør, og på sikt få en gjeninnførsel av slåttemarks-vegetasjon og verdiøkning på arealet.</p> <p>Det beste tiltaket (men dog mer ressurskrevende) vil nok være å slå to ganger, der en slår strandrør første gang i midten av juni (evt. enda tidligere) og fjerner avfallet umiddelbart, slik at spiringsforholdene bedres for andre arter. Andreslåttten gjennomføres deretter rundt 1 august.</p> <p>Alternativt kan det slås én gang noe tidligere enn normalt slåttetidspunkt (første del/midten av juli) for å redusere frøsetting med strandrør (men med fare for mindre effekt enn ved to slåtter).</p> <p>Viktig at avfallet fjernes ut av enga etter slått for å hindre utskygging av feltsjiktet og gjødseleffekt.</p> <p>Det vil også ha stor effekt ved å innføre lettere vår- og høstbeite med sau, noe bruker også har planer om. Arealet må gjerdes inn og beitetrykket ikke være for høyt. Vårbeite relateres til den lokale vekstsesongen, gjerne 2-3 uker fra midten av mai og helst ikke etter første uka av juni. Høstbeite tilsvarende ca. 3-4 uker etter slått, og med 3-4 uker varighet. Viktigst er å unngå sommerbeite på enga. For å redusere tett mosedekke kan en forsøke å rake mosen ut av enga tidlig på vårparten, evt. bruke moseharv.</p> <p>Det er viktig å ikke inkludere mer areal enn det en klarer å følge opp med skjøtsel i ettertid. Er det mange delfelt som planlegges restaurert, kan det være fordelaktig å ta det trinnvis over flere sesonger. Det vil indikere hvor omfattende de ulike tiltakene er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong</p>	<p>Hvert år, ved kapasitet</p> <p>Hvert år, ved kapasitet</p> <p>Hvert år, ved kapasitet</p>	<p>Gnr/bnr 83/1</p> <p>13,7 daa.</p>	<p>15 juni/ 1 august</p> <p>1-15 juli</p> <p>Mai, oktober</p>
Vedlikehold og oppsett av gjerder rundt slåttemarka. Utstyr knyttet til dette (påler, netting, slegge, kramper/spiker ol.)	Hvert år		

3.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

3.9.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKKE)
<p>Dagens ekstensive hevd med slått bør videreføres. Enga slås med tohjuling el. ljå (evt. kompaktraktor hvis nødvendig) én gang årlig rundt siste halvdel av juli - månedsskifte juli/august, som også har vært tradisjonelt slåttetidspunkt på gården. Viktigst er at enga ikke slås for tidlig slik at enkelte arter ikke rekker å sette frø, og slått før 15 juli vil kunne ha negativ effekt på artsmangfoldet. Det må slås med lett redskap (ljå el. tohjuling for å unngå jordpakking og kjørespor).</p> <p>Slåttedato er referanse for normalår og tidspunkt for slått bør tilpasses årlige variasjoner i vekstsesongen. Graset hesjes som i dag (evt. bakketørkes, rakes, vendes over 2-4 dager), dette for å opprettholde frøspredning og frømodning blant engartene i slåttemarka, og fraktes ut av enga.</p> <p>Hvis graset av ulike grunner evt. må kastes bør det ikke deponeres i kantsoner ovenfor enga, da dette gir en gjødslingseffekt fra gras under nedbryting.</p> <p>Skal ikke jordbearbeides, pløyes, sprøytes, gjødsles eller sås. Arealet er slakt hellende og lett-drevet med tanke på terrengforhold. Gresstrimmer kan brukes inn mot gjerder/steinrøys/-mur/andre kantsoner som vanskeliggjør tilgang med tohjuling/ljå.</p> <p>Utstyringsbehov: særlig behov for tohjulsslåmaskin for gjennomføring av slått. River for vending og fjerning av gras, ljå, evt. gresstrimmer</p>	Hvert år	Gnr/bnr 83/6 7,8 daa	Ca. 1 aug.

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager/hesjes før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan og benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).

3.9.2 Beite

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKKE)
<p>Beitetrykket på naturbeitemarka fremstår som lavt/middels og ikke for høyt, noe som også skyldes rulling av teigene og tilleggsforing i vinterhalvåret. Her er rom for flere dyr på beitemarkene. Det er viktig å opprettholde beitet på engene for å hindre tilbakevendende ekspansjon med høgstauder, lauvoppslag og einer. Flekkvis finnes stor utbredelse med sølvbunke-tuer, fortrinnsvis i lavereliggende mer næringsrike partier, og her kan en med fordel sette inn beitepusser som et tiltak mot disse.</p> <p>Hvis det brukes traktor og tunge redskap i forbindelse med skogrydding bør dette skje på frossen mark for å unngå kjøreskader. Mindre busker og oppslag i beitemarka kan også fjernes på sommeren når det er tørt og mye av biomasse er samlet i bladene. Ved evt. oppkomme av fremmede treslag bør disse fjernes. Ved hogst er det viktig at ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet og brent på egnede steder, og helst fraktet ut av enga. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil kunne favorisere hurtigvoksende og konkurransesterke arter som er uønsket i beitevegetasjonen.</p> <p>Plantasjer med Sitkagran inntil beitemarka ble registrert i området rundt Vollan. Arten står i norsk svarteliste med svært høy risiko som følge av at sitkagran viser tydelig spredning inn i kystlynghei og kulturmarkseng. Frøsettingen begynner tidlig, rundt 15 års alder på gunstige steder for enkeltstående trær. I Sør-Norge er det rike frøår med 3-4 års mellomrom. Sitkagran er utsatt for beite de første årene, men blir mer beitetolerant etter hvert. Den utvikler seg best på næringsrik og fuktig jord, men kan også vokse bra på mager jord. Spredning inn i åpne kulturpåvirkede og tørre arealer (eks. gamle beiter) og boreal hei kan lokalt være betydelig (Gederaas <i>et.al.</i> 2012). Arten ble ikke påvist i selve beitemarka, men hvis det skulle skje er det således viktig at oppslag med sitkagran som overlever beitet første årene hugges ned og fjernes før individet rekker å utvikle frø. Plantasjer med sitkagran som grenser inn mot beitemarka kan også anbefales fjernet, da disse vil fungere som kilder for videre frøspredning inn i naturbeitemarka (og annen skogsmark/kystlynghei).</p> <p>Etterbeiting (høstbeite) på slåttemarka kan gjerne innføres hvis muligheten er tilstede da beite, tråkk og husdyrgjødsel holder nede feltsjiktet, øker solinnstrålingen og reduserer utarming av jordsmonnet. Dette gir som oftest mindre utbredelse med mose. Tidspunkt bør gjerne være 3-4 uker i september. Det som er viktig er at slåttemarka gjerdes inn slik at sommerbeite unngås og at det er et lett beitetrykk. Det foreligger ikke planer fra bruker per dags dato å innføre beite på selve slåttemarka, men beite på restaureringsarealet er aktuelt (se avsnitt under restaurering).</p>	<p>Hvert år</p>	<p>53,4 (Vollan/ Bakjordet 24,3 daa.) (Stång- hågen 21,5 daa.) (Nerløk- tuva 7,9 daa.)</p>	<p>Vekstsese- ngen</p> <p>3-4 uker septembe- r/oktober</p>

Utstysbehov: vedlikehold og oppsett av gjerder rundt for beitemarkene. Utstyr knyttet til dette (påler, netting, slegge, kramper/spiker ol.). Beitepusser til tohjulstraktor. Rydding kratt/kantskog, evt. hogst sitkagran.			
---	--	--	--

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsføring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og fôrtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturrenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

3.9.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)

3.10 Oppfølging av skjøtelsesplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: 2024
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELPLANEN: Merete Larsen

3.11 Bilder

Figur 5. Slåttemarka Nerjordet sett mot sørvest ned mot sjøen. UTM33 7416291N 440285Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 6. Slåttemarka Nerjordet nærmest, sett mot vest. I bakgrunnen restaureringsareal dominert av strandrør. UTM33 7416291N 440285Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 7. Feltsjikt Nerjordet, med bl.a. gulaks, engkvein, ryllik, blåklokke, beitesveve, engsoleie og engfrytle. UTM33 7416284N 440287Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 8. Skogmarihånd har en liten populasjon på Nerjordet nederst ved sjøen. UTM33 7416267N 440256Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 9. Slåttemarka Øverjordet, sett mot nord. I bakgrunnen sees naturbeitemarka. UTM33 7416315N 440339Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 10. Slåttemarka Øverjordet. Feltsjikt med prestekrage (på vei ut i blomst), marikåpe sp., ryllik, fuglevikke, rødsvingel, gulaks, engkvein, engfrytle og følblom. UTM33 7416315N 440339Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 11. Oversiktsbilde fra 2015 av Mesøy tatt fra Mesøyfjellet. Slåttemarkene Nerjordet og Øverjordet med hesjer nærmest. I midten restaureringsarealet. Øverst til høyre beitemarka Stånghågen. UTM33 7416315N 440339Ø.

Foto: Oussama Louhaidia, 2015.

Figur 12. Beitemarka Bakjordet (gnr/bnr 83/6, 83/1), sett mot øst. I bakgrunnen til venstre sees Piggsteinbakken. UTM33 7416284N 440353Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 13. Beitemarka ved Piggsteinbakken (gnr/bnr 83/1, 83/2). Bakkene her er generelt artsrike, med påviste arter bl.a. blåklokke, gulflatbelg, hvitmaure, marinøkkel, prestekrage, dunhavre og bleikstarr. UTM33 7416338N 440422Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 14. To individer marinøkkel fotografert i Piggsteinbakken. Arten er en indikator på fravær av gjødsling. UTM33 7416329N 440422Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 26.7.2019.

Figur 15. Beitemarka Vollan (gnr/bnr 83/1) sett mot vest(. UTM33 7416337N 440578Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 16. Beitemarka på Stånghågen (gnr/bnr 83/3), sett mot nord. UTM33 7416499N 440324Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Figur 17. Feltsjikt Stånghågen med bl.a. gulaks, engkvein, dunhavre, blåklokke, rødsvingel, hvitblattistel, tveskjeggveronika og skogstorkenebb. UTM33 7416433N 440562Ø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 9.7.2018.

Vedlegg

Artsliste

Artslista er basert på en rask gjennomgang av lokaliteten og er ikke uttømmende.

Slåttemark

Trær og busker

Selje *Salix caprea* Åkersnelle *Equisetum arvense ssp. arvense*

Urter

Bekkeblom *Caltha palustris*
Blåklukke *Campanula rotundifolia*
Enghumleblom *Geum rivale*
Engsnelle *Equisetum pratense*
Engsoleie *Ranunculus acris*
Engsyre *Rumex acetosa*
Fuglevikke *Vicia cracca*
Følblom *Leontodon autumnalis*
Grasstjerneblom *Stellaria graminea*
Gulflatbelg *Lathyrus pratensis*
Gullris *Solidago virgaurea*
Hanekam *Lychnis flos-cuculi*
Harerug *Bistorta vivipara*
Hvitblattistel *Cirsium helenioides*
Hvitkløver *Trifolium repens*
Hvitmaure *Galium boreale*
Kvann *Angelica archangelica*
Løvetann sp. *Taraxacum sp.*
Marikåpe sp. *Alchemilla sp.*
Mjødurt *Filipendula ulmaria*
Nyseryllik *Achillea ptarmica*
Prestekrage *Leucanthemum vulgare*
Ryllik *Achillea millefolium*
Rød jonsokblom *Silene dioica*
Rødkløver *Trifolium pratense*
Rødknapp *Knautia arvensis*
Skogmarihånd *Dactylorhiza fuchsii*
Skogsnelle *Equisetum sylvaticum*
Skogstorkenebb *Geranium sylvaticum*
Stornesle *Urtica dioica*
Tviskjeggveronika *Veronica chamaedrys*
Tyrihjelms *Aconitum septentrionale*
Vanlig arve *Cerastium fontanum ssp. vulgare*
Vanlig høymole *Rumex longifolius*

Graminider

Dunhavre *Avenula pubescens*
Engfrytle *Luzula multiflora ssp. multiflora*
Engkvein *Agrostis capillaris*
Engrapp *Poa pratensis ssp. pratensis*
Gulaks *Anthoxanthum odoratum*
Hundegras *Dactylis glomerata ssp. glomerata*
Rødsvingel *Festuca rubra*
Slåttestarr *Carex nigra ssp. nigra*
Strandrør *Phalaris arundinacea*
Sølvbunke *Deschampsia cespitosa ssp. cespitosa*
Timotei *Phleum pratense ssp. pratense*

Naturbeitemark

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Gran	<i>Picea abies</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Selje	<i>Salix caprea</i>

Urter

Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engsnelle	<i>Equisetum pratense</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Flekkmarihånd	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Gauksyre	<i>Chenopodium murale</i>
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Hvitbladtistel	<i>Cirsium helenioides</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>
Vanlig høymole	<i>Rumex longifolius</i>
Krattmjølke	<i>Epilobium montanum</i>
Krypsoleie	<i>Ranunculus repens</i>
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>
Løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>
Skogmarihånd	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>
Skogsnelle	<i>Equisetum sylvaticum</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i> <i>Veronica serpyllifolia ssp.</i>
Snauveronika	<i>serpyllifolia</i>

Stornesle	<i>Urtica dioica</i>
Sumphaukeskjegg	<i>Crepis paludosa</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Tviskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum ssp. vulgare</i>
Vassarve	<i>Stellaria media</i>

Graminider

Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>
Bråtestarr	<i>Carex pilulifera</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Markrapp	<i>Poa trivialis</i>
Dunhavre	<i>Avenula pubescens</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa ssp. cespitosa</i>
Timotei	<i>Phleum pratense ssp. pratense</i>
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>

Tiltakslogg, grunneiers notater

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

Overvåkning, log

I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for. Å fylle ut en slik tabell kan da være et (overvåknings)tiltak som nevnes under 2.9.3.

POSISJON/FELT:	ART	DATO	ANTALL INDIVIDER	ÅR

Etterord

Nøkkelord:	Slåttemark, naturbeitemark, skjøtsel, naturtyper, biologisk mangfold, handlingsplan, skjøtselsplan, utvalgt naturtype, vegetasjon
Key words:	
Andre aktuelle publikasjoner fra prosjekt:	

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.